

Любчич Анна Миколаївна

кандидат юридичних наук, старший дослідник, учений секретар

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України

ORCID: 0000-0002-6492-4179

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ПІДТРИМКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

У публікації розглянуто деякі питання законодавчого регулювання дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених. Розглянуто проект Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених (реєстр. №10218 від 06.11.2023). Зазначені окремі пропозиції щодо вказаного проекту.

Ключові слова: дослідницькі інфраструктури, Національний науковий центр, молоді науковці, метадані.

Anna Liubchych

PhD, Scientific Secretary of Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development

NALS of Ukraine

ORCID: 0000-0002-6492-4179

LEGISLATIVE REGULATION OF RESEARCH INFRASTRUCTURE AND SUPPORT FOR YOUNG SCIENTISTS

The publication deals with some issues of legislative regulation of research infrastructure and support for young scientists. The draft Law on Amendments to the Law of Ukraine "On Scientific and Scientific-Technical Activities" on Research Infrastructure and Support of Young Scientists (Reg. No. 10218 of 06.11.2023) is considered. Some proposals on the draft law were made.

Keywords: research infrastructures, National Science Center, young scientists, metadata.

Правове регулювання дослідницької інфраструктури та статусу молодих науковців є важливою темою в сучасному науковому середовищі. Деякі з проблем, що можуть виникнути в цьому контексті, включають доступ до наукових ресурсів, інтелектуальну власність, фінансування досліджень, права і

обов'язки молодих науковців, а також етичні аспекти наукової діяльності.

У багатьох країнах існують закони та положення, спрямовані на захист прав та інтересів науковців, а також на стимулювання їхньої дослідницької діяльності. Наприклад, це може бути законодавство, що регулює авторські права та патенти, програми грантів для молодих науковців, а також нормативні акти, що стосуються етичних стандартів у проведенні досліджень.

Однак існують і проблеми, пов'язані з недостатнім фінансуванням досліджень, складнощами у використанні новітніх технологій та нерівностями в доступі до можливостей для молодих науковців. Для вирішення цих проблем потрібні комплексні підходи, які враховують як правові, так і соціально-економічні аспекти.

Загалом, регулювання дослідницької інфраструктури та статусу молодих науковців вимагає постійного удосконалення з урахуванням сучасних викликів і можливостей.

Так, Верховна Рада України 6 червня 2024 року прийняла за основу проект Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених (реєстр. №10218 від 06.11.2023), поданий Кабінетом Міністрів України.

Законопроектом пропонується:

- адаптувати законодавство України до законодавства ЄС щодо суб'єктів дослідницької інфраструктури та регулювання їх діяльності;
- виокремити об'єкти дослідницької інфраструктури;
- оновити норми Закону щодо центрів колективного користування науковим обладнанням, державних ключових лабораторій та національних наукових центрів в частині визначення їх основних завдань діяльності, необхідності відкритого доступу до них та способів об'єднання з метою оптимального використання основних фондів (у тому числі об'єктів дослідницької інфраструктури), оборотних засобів та фінансових активів для проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень і науково-

технічних (експериментальних) розробок, надання науково-технічних послуг, проведення наукової і науково-технічної експертизи, підготовки кадрів;

- усунути законодавчі неузгодженості, що мають місце у положеннях Закону та стосуються функціонування різних суб'єктів дослідницької інфраструктури;

- дати законодавче визначення понять «постдокторант», «постдокторантура» та «постдокторальні наукові дослідження»;

- уточнити статус і повноваження Рад молодих вчених;

- розширити напрями грантової підтримки Національним фондом досліджень України на програми навчання в аспірантурі (ад'юнктурі), докторантурі, інтернатурі, резидентурі. [1].

Але його норми викликають сумніви, зокрема:

1. за доцільне узгодити запропоноване у пункті 11¹ проєкта поняття: «метадані — структуровані дані, що описують, роз'яснюють, дають змогу ідентифікувати, спрощують використання та управління набором даних» з нормами Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» від 13.04.2020 № 554-IX (в редакції від 09.07.2023), які у пункті 11 частини 1 статті 1 визначають наступне поняття: «11) метадані - відомості про геопросторові дані та/або сервіси, що надають можливість їх пошуку та використання»;

2. за доцільне викласти пункт 22³ статті 1 проєкту «Національна електронна науково-інформаційна система – багатофункціональна інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збір, формування, обробку, збереження, використання даних та інформації про сферу наукової та науково-технічної діяльності України, забезпечує реалізацію функцій її суб'єктів, інформаційну підтримку та супроводження її діяльності.» у наступній редакції: «22³) Національна електронна науково-інформаційна система – багатофункціональна інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збір, формування, обробку, збереження, використання даних та інформації про сферу наукової та науково-технічної діяльності України, забезпечує реалізацію функцій її суб'єктів,

інформаційну підтримку та супроводження їх діяльності та функціонує згідно з Положенням, що затверджується постановою Кабінету Міністрів України.»

Зазначена редакція на наш погляд забезпечує узгодження із нормами Положення про Національну електронну науково-інформаційну систему, що затверджено Постановою КМУ від 27.09.2022 № 1067 (в редакції від 27.09.2022);

3. висловлюємо зауваження щодо доцільності корегування та вдосконалення п. 2 ч. 4 (Завдання національних наукових центрів) ст. 14 (Національний науковий центр) який запропонований для розгляду у наступній редакції: «2) забезпечення виконання стратегічних завдань у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом реалізації найбільш важливих та актуальних для держави напрямів розвитку науки і техніки та (або) інноваційної діяльності».

Зазначені зауваження пов'язані з тим, що у Законі «Про наукову та науково-технічну діяльність» відсутнє визначення поняття «стратегічні завдання у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності». Цей Закон лише визначає, що основними цілями державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності є забезпечення наукового обґрунтування визначення стратегічних завдань розвитку економіки та суспільства (ч. 1 ст. 45).

Відповідно до ч. 3 ст. 14 Проекту, критерії надання та позбавлення статусу національного наукового центру, умови продовження строку дії такого статусу та особливості діяльності національних наукових центрів визначаються Положенням про національний науковий центр, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до п. 3 Положення про національний науковий центр, яке затверджено Постановою КМУ від 19.03.1994р. № 174, надання і позбавлення статусу національного наукового центру провадиться Указом Президента України за поданням Кабінету Міністрів України.

Окрім зазначеного, відповідно до проекту Закону, змінюється процедура отримання статусу Національного наукового центру, а саме, статус надається з дня його державної реєстрації на визначений період (на сім років), який може

бути продовжений відповідно до Положення про національний науковий центр, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Через вищезазначене норми Положення про національний науковий центр, яке затверджено Постановою КМУ від 19.03.1994р. № 174 необхідно привести у відповідність до норм проекту Закону, у випадку його прийняття;

4. вважаємо за доцільне розширити можливості наукових установ та закладів вищої освіти щодо створення ключових дослідницьких лабораторій.

Так, оскільки фундаментом та основою діяльності ключових дослідницьких лабораторій є проведення досліджень та розвиток науки, що передбачає роботу зі значним обсягом спеціальних знань, вважаємо необхідним передбачити можливість створення таких суб'єктів на основі відповідних інформаційних баз (систем). **Тому, пропонуємо викласти частину 1 статті 15 в наступній редакції:**

«1. З метою підтримки та розвитку фундаментальних наукових досліджень на світовому рівні, нових перспективних міждисциплінарних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, координації спільної діяльності та ефективного використання фінансових, матеріально-технічних та кадрових ресурсів за визначеним науковим напрямом можуть утворюватися державні ключові лабораторії. Державні ключові лабораторії можуть бути новою юридичною особою, договірним об'єднанням структурних підрозділів наукових установ та (або) закладів вищої освіти **або структурним підрозділом наукових установ та закладів вищої освіти, який функціонує на основі відповідних інформаційних баз (систем)** незалежно від відомчого підпорядкування у порядку, визначеному законом».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Верховна Рада України прийняла за основу законопроект щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/250495.html>.

REFERENCES

1. Verkhovna Rada Ukrainy pryiniala za osnovu zakonoproekt shchodo pytan doslidnytskoi infrastruktury ta pidtrymky molodykh vchenykh. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/250495.html>.